

Nr 526

Av herr Ullsten, om ersättning för skada genom tandbehandling.

Ungefär 30 personer per år vänder sig till medicinalstyrelsens disciplinnämnd med anledning av tandläkarbehandling som ej lett till åsyftat resultat. Rätten till skadeståndersättning kan emellertid inte avgöras av disciplinnämnden utan måste i regel bli föremål för domstolsprövning. Många tandläkare har en ansvarighetsförsäkring, som innefattar bl. a. återbetalningsskyldighet vid misslyckade tandingrepp. Dels är denna försäkring emellertid inte obligatorisk, dels är de flesta tandläkare naturligtvis ovilliga att erkänna felbehandling om denna inte är klart dokumenterad. Därtill kommer att tandvård inte ersätts enligt sjukförsäkringsbestämmelserna. När andra möjligheter inte står till buds måste patienten själv betala alla vårdkostnader.

Följande fall belyser det nämnda problemet:

En dam i sextioårsåldern, egen företagare i en dynamisk bransch går till tandläkaren för en översyn av sina tänder. Den behandling som tandläkaren föreslår, insättande av en guldbrygga i underkäken, uppfattar hon som en rutinbehandling, särskilt som denne utlovar ett förstklassigt arbete, som skulle hålla hela livet ut. När behandlingen slutförts märker patienten att hon inte kan stänga munnen, sannolikt beroende av att bryggan satts för långt in. Tandläkaren föreslår då som enda utväg ett nytt bryggarbete även i överkäken, vilket mer än fördubblar det ursprungliga kostnadsförslaget. Då även denna behandling är färdig finner patienten anledning att klaga på passformen och dessutom bl. a. på en skärande skarp kant, som förorsakar sår i underkäken.

Proteser enda utvägen

Då patienten plågas av bryggorna och tandläkaren inte anser att det är något mer att göra åt dem, uppsöker hon en annan tandläkare för att om möjligt få en förbättring till stånd. Denne konstaterar brister både i materialbehandling och inpassning och anser att det inte är något annat att göra än att dra ut och sätta in proteser. Emellertid är han villig att göra ett försök att rätta till det hela, vilket dock misslyckas.

Två år efter den ursprungliga behandlingen faller bryggan ut och det konstateras att käkbenet är skadat. Då de rötter, som bryggorna byggts på, dras ut trasas käkbenet sönder. Den tandläkare som utförde denna behandling uppgav att allt detta orsakats av felaktig montering av bryggorna i rötterna. Slutresultatet är att patienten har förlorat en stor del av sina tänder, hon har inte kunnat tugga på flera år och har lidit av talsvårigheter, yrsel och kronisk huvudvärk, vilket allt resulterat i nedsatt arbetsförmåga.

Ett och ett halvt år efter behandlingen inger patienten en inlaga till me-

dicinalstyrelsens disciplinnämnd, i vilken hon redogör för behandlingen och sitt besök hos den andre, i skrivelsen namngivne, tandläkaren. Hon framhåller också att egendomliga personliga utfall riktats mot henne av den ursprunglige tandläkaren bl. a. att »personer med struma är elaka» och att hon var nervsjuk.

Medicinalstyrelsen tillsätter en expert för att utreda fallet och denne konstaterar att patientens anmärkningar »synes grundas på förmenta uttalanden av läkare och tandläkare». Arbetet är utfört »lege artis», enligt konstens regler, dock kan vissa anmärkningar riktas mot utformningen och utbyggnaden av bryggorna.

Den anklagade tandläkaren framhåller i sin försvarsskrivelse att han inte kan ta ansvar för arbetet på grund av att slipningar och andra arbeten företagits av annan tandläkare mellan behandlingen och anmälan. I skrivelsen riktas ytterligare beskyllningar mot patienten för psykiska egenheter.

Preskriptionsbestämmelser

När disciplinnämnden ett halvår efter anmälan tar upp fallet konstaterar man att en stor del av den behandling som utförts drabbats av preskription. Genom att tillämpa den tvååriga preskriptionstiden från det datum då ärendet slutbehandlats i medicinalstyrelsen, alltså ett halvår efter det att anmälan ingivits, finner man att de behandlingar som utförts under en månad icke kan tas upp till bedömning. Under denna månad har en stor del av de i fallet väsentliga arbetena utförts. Med denna tillämpning av preskriptionsbestämmelserna kan inte medicinalstyrelsen finna att något fel, som bör medföra ansvar, begåtts.

Genom att slutbehandlingen alltså utsatts till cirka två månader efter det att sista handlingen i ärendet inkommit till disciplinnämnden har alltså, genom väntan på beslut, beslutets förutsättningar ryckts undan.

Metallografisk undersökning

En senare företagen metallografisk undersökning av de aktuella bryggorna visar att de är mycket porösa och »anmärkningsvärt klena i faciolingual riktning». En mikroskopisk undersökning av ett horizontalsnitt fastslår att den fraktur som förekommit troligen orsakats av »den vecka konstruktionen med eventuella porositeter som bidragande orsak».

Inte heller denna undersökning föranledde någon åtgärd av disciplinnämnden, vilket motiverades av preskriptionsreglerna.

Slutligen hänvänder patienten sig till socialdepartementet, i en skrivelse överlämnad den 4 mars 1964, med anhållan om hjälp att utfå ersättning för felaktigt utförd tandbehandling. Kungl. Maj:t finner att framställningen inte föranleder vidare åtgärd i ärendet.

Rättssäkerhet och social trygghet är två grundvalar för en välfärdsstat. Den ena garanterar att den formella beslutsordningen inte bara är rättvis utan också lättforcerad av den enskilde medborgaren. Den andra garanterar att medborgarna oberoende av de olika instansernas rättsliga utslag ändå skall garanteras rimliga levnadsförhållanden. Hela tiden måste man utgå från att den enskilde medborgaren är den svagare parten i förhållande till myndigheterna. Han saknar effektiva påtryckningsmedel utom de rent

formella, han kan inte överblicka exakt hur långt ärendet har hunnit eller vem som för ögonblicket påverkar avgörandet, han har inte samma ingående kännedom om bestämmelserna eller den tillgång till expertis som myndigheterna har. Efter en tid av fåfänga bemödanden, dunkla utslag och övertygelsen att myndigheten helst vill bli av med fallet är det inte att förvåna sig över att de drabbade ofta blir deprimerade och bittra.

Följande möjligheter att förbättra situationen finns:

1. Den tvååriga preskriptionstiden som tillämpas inom disciplinstraffrätten är uppenbarligen för kort när det gäller tandbehandlingar. I många fall kan det efter en misslyckad tandbehandling inträffa att symptom som kan utgöra grund för en anmälan inställer sig först efter ganska lång tid. Det borde därför kunna övervägas att införa en något längre preskriptionstid för alla tandbehandlingar. Nämnas bör att motsvarande tid för de anställda inom folktandvården är fem år.

Utgången i ett disciplinmål har ofta prejudicerande betydelse för bedömningen av skadeståndsfrågan. En förlängning av preskriptionstiden skulle därigenom vara av betydande värde för patienter som är missnöjda med en tandläkares behandling.

2. Skadeståndsersättningskrav preskriberas först efter tio år, men en hänvändelse till domstol är ofta en besvärlig och långvarig procedur. Man bör undersöka möjligheterna att underlätta erhållande av ersättning i dessa fall, t. ex. genom en obligatorisk ansvarsförsäkring för tandläkare, vilkens bestämmelser utformas så att tandläkarna förmås att oftare använda sig av den.

3. Innan en allmän tandvårdsförsäkring och de ovan skisserade förslagen genomförts bör de drabbade fallen genom ett särskilt anslag hållas skadeslösa åtminstone för den extra tandbehandling som erfordras för att så fullständigt som möjligt kompensera för den tidigare behandlingen. Det bör inte vara nödvändigt att fullständiga indicier finns att tandläkaren verkligen handlat fel, utan ersättningen bör kunna utgå efter för den enskilde patienten mer betryggande normer. Riktlinjer härför bör kunna utarbetas inom berört departement.

Jag hemställer,

att riksdagen måtte som sin mening uttala att en förlängning av preskriptionstiden för all tandbehandling till fem år är önskvärd,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om att frågan om skadeståndsersättning för misslyckade tandbehandlingar utreds i syfte att underlätta för den enskilde att göra sin talan gällande samt att frågan om införande av obligatorisk ansvarsförsäkring för tandläkare därvid särskilt beaktas,

att i avvaktan härfpå särskilda medel beviljas under femte huvudtiteln för ersättning till de i motionen behandlade tandskadefallen.

Stockholm den 26 januari 1966

Ola Ullsten